Svet
Evropske unije

Bruselj, 2. maj 2018
(OR. en)

8299/18

Medinstitucionalna zadeva:
2018/0008 (NLE)

EDUC 133
JEUN 47
SOC 212
EMPL 154

DOPIS

Pošiljatelj:	Odbor stalnih predstavnikov (1. del)
Prejemnik:	Svet
Št. predh. dok.:	7951/18 EDUC 125 JEUN 39 SOC 195 EMPL 145
Št. dok. Kom.:	5464/18 EDUC 14 JEUN 4 SOC 22 EMPL 18 + ADD 1
Zadeva:	Predlog priporočila Sveta o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje – *sprejetje*

Odbor stalnih predstavnikov je na seji 2. maja 2018 ugotovil, da zdaj obstaja soglasje o navedenem priporočilu.

Svet naj zato sprejme priporočilo, kot je priloženo k temu dopisu, in ga pošlje v objavo v Uradnem listu.

PRILOGA

Predlog

PRIPOROČILO SVETA

o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje

(Besedilo velja za EGP)

SVET EVROPSKE UNIJE JE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti členov 165 in 166 Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Evropske komisije,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Prvo načelo evropskega stebra socialnih pravic[1] je, da ima vsakdo pravico do kakovostnega in vključujočega izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja, da lahko ohrani in pridobi znanja in spretnosti, ki mu omogočajo polno udeležbo v družbi in uspešno obvladovanje prehodov na trgu dela. Steber prav tako določa pravico vsakogar do hitre in prilagojene pomoči za izboljšanje možnosti za zaposlitev ali samozaposlitev, do usposabljanja in prekvalifikacije, do nadaljnjega izobraževanja ter do podpore za iskanje zaposlitve. Spodbujanje razvoja kompetenc je eden izmed ciljev vizije vzpostavitve evropskega izobraževalnega prostora, ki bi lahko „v celoti izkoristi[l] možnosti izobraževanja in kulture kot gonilne sile za ustvarjanje delovnih mest, socialno pravičnost, aktivno državljanstvo, pa tudi kot sredstvo za izražanje identitete Evrope v vsej njeni raznolikosti“[2].

---

1 Dok. COM(2017)250.
2 Dok. COM(2017)673.

(2) Ljudje potrebujejo pravi nabor spretnosti in kompetenc za ohranjanje trenutnega življenjskega standarda, podpiranje visokih stopenj zaposlenosti in spodbujanje socialne kohezije v jutrišnji družbi in svetu dela. Podpora ljudem po vsej Evropi pri pridobivanju spretnosti in kompetenc, ki jih potrebujejo za osebnostno izpolnitev, zdravje, zaposljivost in socialno vključenost, pomaga krepiti odpornost Evrope v času hitrih in temeljitih sprememb.

(3) Leta 2006 sta Evropski parlament in Svet Evropske unije sprejela Priporočilo o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje. To priporočilo države članice poziva, naj „razvijajo ponudbo ključnih kompetenc za vse kot del svojih strategij za vseživljenjsko učenje, vključno s strategijami za doseganje splošne pismenosti, in uporabijo ‚Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje – evropski referenčni okvir'"[3]. Priporočilo je od sprejetja ključni referenčni dokument za oblikovanje v kompetence usmerjenega izobraževanja, usposabljanja in učenja.

(4) Dandanes so se zahteve po kompetencah spremenile, saj je za vedno več delovnih mest značilna avtomatizacija ter imajo tehnologije večjo vlogo na vseh področjih življenja in dela, podjetnostne, družbene in državljanske kompetence pa postajajo pomembnejše za zagotavljanje odpornosti in sposobnosti prilagajanja na spremembe.

(5) Istočasno pa mednarodne raziskave, kot sta Program mednarodne primerjave dosežkov učencev (PISA) ali Program za mednarodno ocenjevanje kompetenc odraslih (PIAAC), ki ju izvaja Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD), razkrivajo stalen visok delež mladostnikov in odraslih z nezadostnimi osnovnimi spretnostmi. Leta 2015 je imela petina učencev resne težave z razvijanjem ustreznih bralnih, matematičnih ali naravoslovnih spretnosti.[4] V nekaterih državah do tretjina odraslih dosega zgolj najnižjo raven bralne in računske pismenosti[5]. Med prebivalci Unije jih ima 44 % slabe digitalne spretnosti, 19 % pa jih sploh nima[6].

---

3 UL L 394, 30.12.2006, str. 10.
4 OECD (2016), rezultati raziskave PISA 2015.
5 Evropska komisija (2016), Pregled izobraževanja in usposabljanja 2016.
6 Evropska komisija, Pregled stanja na digitalnem področju za leto 2017.

(6) Zato je vlaganje v osnovne spretnosti postalo pomembnejše kot kdaj koli prej. Visokokakovostno izobraževanje, vključno z obšolskimi dejavnostmi in širokim pristopom k razvoju kompetenc, izboljša ravni doseganja osnovnih spretnosti. Poleg tega je treba v družbi, ki postaja vedno bolj mobilna in digitalna, raziskati nove načine učenja.[7] Digitalne tehnologije vplivajo na izobraževanje, usposabljanje in učenje z razvojem prožnejših učnih okolij, prilagojenih potrebam izjemno mobilne družbe[8].

(7) V gospodarstvu, temelječem na znanju, je ključno, da si zapomnimo dejstva in postopke, vendar to ni dovolj za napredovanje in uspeh. V naši hitro spreminjajoči se družbi so spretnosti, kot so reševanje problemov, kritično mišljenje, sposobnost sodelovanja, ustvarjalnost, računalniško razmišljanje in samourejanje, nujnejše kot kdaj koli prej, saj lahko z njimi dosežemo, da bo to, kar smo se naučili, tudi delovalo v realnem času in prispevalo k oblikovanju novih zamisli, novih teorij, novih izdelkov in novega znanja.

(8) V novem programu znanj in spretnosti za Evropo[9] je bil napovedan pregled Priporočila o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje iz leta 2006 ter priznano, da je vlaganje v znanja, spretnosti in kompetence ter v skupno in sodobno razumevanje ključnih kompetenc prvi korak k spodbujanju izobraževanja, usposabljanja in neformalnega učenja v Evropi.

(9) V odziv na družbene in gospodarske spremembe ter v skladu z razpravami o prihodnosti dela in javnim posvetovanjem o pregledu priporočila o ključnih kompetencah iz leta 2006 je treba pregledati in posodobiti tako priporočilo kot tudi evropski referenčni okvir ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje.

---

7 Razmislek o izkoriščanju globalizacije – dok. COM(2017) 240 final.

8 Ponovni razmislek o izobraževanju: naložbe v spretnosti za boljše socialno-ekonomske rezultate – dok. COM(2012) 669 final.

9 Dok. COM(2016) 381 final.

(10) Razvoj ključnih kompetenc, njihovo vrednotenje in zagotavljanje v kompetence usmerjenega izobraževanja, usposabljanja in učenja bi bilo treba podpreti z vzpostavitvijo dobrih praks za boljšo podporo pedagoškim delavcem pri njihovih nalogah in izboljšanjem njihove izobrazbe, za posodobitev metod in orodij za ocenjevanje in vrednotenje ter za uvedbo novih in inovativnih oblik poučevanja in učenja[10]. Zato bi moralo to priporočilo na osnovi izkušenj zadnjega desetletja obravnavati izzive pri izvajanju v kompetence usmerjenega izobraževanja, usposabljanja in učenja.

(11) Podpora vrednotenju kompetenc, pridobljenih na različne načine, bo posameznikom omogočila, da se njihove kompetence priznavajo in da pridobijo polne ali, kadar je to primerno, delne kvalifikacije[11]. Temelji lahko na obstoječih ureditvah za vrednotenje neformalnega in priložnostnega učenja ter na evropskem ogrodju kvalifikacij[12], ki zagotavlja skupni referenčni okvir za primerjavo ravni kvalifikacij in v katerem so navedene kompetence, potrebne za njihovo pridobitev. Poleg tega lahko ocenjevanje pomaga pri oblikovanju učnih procesov in usmerjanju ter tako ljudem pomaga izboljšati kompetence, tudi glede na spreminjajoče se zahteve na trgu dela[13].

(12) Opredelitev niza ključnih kompetenc, potrebnih za osebnostno izpolnitev, zdravje, zaposljivost in socialno vključenost, se je oblikovala skozi družbena in gospodarska gibanja, pa tudi skozi različne pobude v Evropi v zadnjem desetletju. Posebna pozornost je bila namenjena izboljšanju osnovnih spretnosti, vlaganju v učenje jezikov, izboljšanju digitalne in podjetnostne kompetence, pomembnosti skupnih vrednot pri delovanju naših družb in spodbujanju večjega števila mladih k poklicem v naravoslovju. Ta gibanja bi se morala odražati v referenčnem okviru.

---

10 Skupno poročilo Sveta in Komisije o izvajanju strateškega okvira za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju (ET 2020) (UL C 417 15.12.2015, str. 25).

11 UL C 398, 22.12.2012, str. 1.

12 UL C 189, 15.6.2017, str. 15.

13 Resolucija Sveta z dne 21. novembra 2008 o boljšem vključevanju vseživljenjske orientacije v strategije vseživljenjskega učenja (UL C 319, 13.12.2008, str. 4).

(13) Cilj trajnostnega razvoja 4.7 poudarja, da je treba „[p]oskrbeti, da bodo vsi učenci pridobili znanje in spretnosti, potrebne za spodbujanje trajnostnega razvoja, tudi z izobraževanjem o trajnostnem razvoju in trajnostnem načinu življenja, človekovih pravicah, enakosti spolov, spodbujanju kulture miru in nenasilja, državljanstvu sveta ter spoštovanju kulturne raznolikosti in prispevka kulture k trajnostnemu razvoju.“[14] Globalni akcijski program vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj Unesca potrjuje, da je izobraževanje za trajnostni razvoj sestavni del kakovostnega izobraževanja in ključno za izpolnitev vseh drugih ciljev trajnostnega razvoja. Ta cilj se odraža v pregledu referenčnega okvira.

(14) Nudenje učenja jezikov, ki je vedno bolj pomembno za sodobne družbe, medkulturno razumevanje in sodelovanje, podpira skupni evropski referenčni okvir za jezike. Ta okvir pomaga pri opredeljevanju glavnih elementov te kompetence in podpira proces učenja. Poleg tega je podlaga za opredeljevanje jezikovnih kompetenc, zlasti tistih, ki se nanašajo na tuje jezike, in je upoštevan v posodobitvi referenčnega okvira.

(15) Vzpostavitev okvira digitalnih kompetenc in okvira podjetnostnih kompetenc podpira razvoj kompetenc. Podobno referenčni kompetenčni okvir Sveta Evrope za demokratično kulturo predstavlja celovit sklop vrednot, spretnosti in odnosov za ustrezno udejstvovanje v demokratičnih družbah. Vsi ti okviri so bili ustrezno upoštevani pri posodobitvi referenčnega okvira.

---

14 Resolucija Združenih narodov, ki jo je 25. septembra 2015 sprejela Generalna skupščina Združenih narodov – Spreminjamo naš svet: agenda za trajnostni razvoj do leta 2030.

(16) Da bi več mladih spodbudili k poklicnim potem v naravoslovju, tehniki, inženirstvu in matematiki, so pobude povsod po Evropi z uporabo raziskovalnih pedagoških pristopov začele naravoslovno izobraževanje tesneje povezovati z umetnostjo in drugimi predmeti ter sodelovati s širokim naborom družbenih akterjev in industrij. Čeprav se opredelitev navedenih kompetenc skozi leta ni bistveno spremenila, postaja podpora razvoju kompetenc na področju naravoslovja, tehnike, inženirstva in matematike vedno pomembnejša, kar bi se moralo odražati v tem priporočilu.

(17) Izkušnje, pridobljene v kulturi, mladinskem in prostovoljskem delu ter množičnem športu, kažejo, kako pomembno in relevantno je neformalno in priložnostno učenje. Neformalno in priložnostno učenje ima pomembno vlogo pri podpiranju razvoja bistvenih medosebnih, sporazumevalnih in kognitivnih spretnosti, kot so: kritično mišljenje, analitične spretnosti, ustvarjalnost, reševanje problemov in odpornost, ki olajšajo vstopanje mladih v odraslost, aktivno državljanstvo in delovno življenje[15]. Vzpostavitev boljšega sodelovanja med različnimi učnimi okolji pomaga spodbujati najrazličnejše učne pristope in kontekste[16].

(18) Za spodbujanje razvoja ključnih kompetenc v okviru vseživljenjskega učenja bi bilo treba podporo zagotoviti na vseh ravneh izobraževanja, usposabljanja in učenja: za razvoj kakovostne predšolske vzgoje in varstva[17], še boljše šolsko izobraževanje in zagotavljanje odličnega poučevanja[18], zagotavljanje poti izpopolnjevanja nizko usposobljenim odraslim[19], pa tudi nadaljnji razvoj začetnega in stalnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter posodobitev visokega šolstva[20].

---

15 Sklepi Sveta o vlogi mladinskega dela v podporo mladim pri razvoju bistvenih življenjskih spretnosti, ki so jim v pomoč pri uspešnem vstopanju v odraslost, dejavno državljanstvo in delovno življenje (UL C 189, 15.6.2017, str. 30).

16 Sklepi Sveta o izboljšanju medsektorskega sodelovanja za učinkovito reševanje socialno-ekonomskih izzivov mladih (UL C 172, 27.5.2015, str. 3).

17 Sklepi Sveta o vlogi predšolske vzgoje in osnovnošolskega izobraževanja pri spodbujanju ustvarjalnosti, inovativnosti in digitalne kompetence (UL C 172, 27.5.2015, str. 17).

18 Sklepi Sveta o razvoju šol in odličnem poučevanju (UL C 421, 8.12.2017, str. 2).

19 Priporočilo Sveta z dne 19. decembra 2016 z naslovom Poti izpopolnjevanja: nove priložnosti za odrasle (UL C 484, 24.12.2016, str. 1).

20 Sklepi Sveta o prenovljeni agendi EU za visoko šolstvo, UL C 429, 14.12.2017, str. 3.

(19) To priporočilo bi moralo zajemati širok razpon kontekstov izobraževanja, usposabljanja in učenja – formalnega, neformalnega in priložnostnega – v okviru vseživljenjskega učenja. Moralo bi si prizadevati za vzpostavitev skupnega razumevanja kompetenc, ki lahko podprejo prehode in sodelovanje med temi različnimi učnimi okolji. Določa dobre prakse, ki bi lahko naslovile potrebe pedagoških delavcev, med katerim so učitelji, vodje usposabljanja, izobraževalci učiteljev, vodje ustanov za izobraževanje in usposabljanje, zaposleni, odgovorni za usposabljanje sodelavcev, raziskovalci in univerzitetni predavatelji, mladinski delavci ter izobraževalci odraslih, pa tudi delodajalcev in zainteresiranih strani na trgu dela. To priporočilo je naslovljeno tudi na institucije in organizacije, vključno s socialnimi partnerji in organizacijami civilne družbe, ki usmerjajo in podpirajo ljudi pri izboljšanju njihovih kompetenc od zgodnjega otroštva skozi vse življenje.

(20) To priporočilo v celoti spoštuje načeli subsidiarnosti in sorazmernosti –

SPREJEL NASLEDNJE PRIPOROČILO:

Države članice bi morale:

1. podpirati pravico do kakovostnega in vključujočega izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja ter zagotavljati priložnosti za vse, da razvijejo ključne kompetence s polno uporabo okvira „Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje – evropski referenčni okvir“ iz Priloge, in

    1.1. v okviru nacionalnih strategij za vseživljenjsko učenje podpirati in okrepiti razvoj ključnih kompetenc za vse od zgodnjega otroštva in skozi vse življenje;

    1.2. podpirati vse učence, tudi tiste, ki se soočajo s prikrajšanostjo ali imajo posebne potrebe, pri uresničevanju njihovega potenciala;

2. podpirati razvoj ključnih kompetenc, pri tem pa posebno pozornost nameniti:

2.1. zvišanju ravni doseganja osnovnih spretnosti (bralne in računske pismenosti ter osnovnih digitalnih spretnosti) in podpiranju razvoja učne kompetence, ki predstavlja nenehno izboljšujočo se osnovo za vseživljenjsko učenje in družbeno udejstvovanje;

2.2. zvišanju ravni osebne, družbene in učne kompetence za izboljšanje zdravega in v prihodnost usmerjenega načina življenja;

2.3. spodbujanju pridobivanja naravoslovnih, tehniških, inženirskih in matematičnih kompetenc, pri čemer je treba upoštevati njihovo povezanost z umetnostjo, ustvarjalnostjo in inovacijami, ter spodbujanju večjega števila mladih, zlasti deklet in mladih žensk, da se odločijo za poklicne poti na teh področjih;

2.4. zviševanju in izboljšanju ravni digitalne kompetence na vseh ravneh izobraževanja in usposabljanja v vseh segmentih prebivalstva;

2.5. razvijanju podjetnostne kompetence, ustvarjalnosti in samoiniciativnosti, zlasti med mladimi, na primer s spodbujanjem priložnosti za učence in dijake, da med šolanjem pridobijo vsaj eno praktično podjetniško izkušnjo;

2.6. zvišanju ravni znanja uradnih in drugih jezikov ter podpiranju učencev pri učenju različnih ustreznih jezikov za delo in življenje, ki lahko prispevajo k čezmejnemu sporazumevanju in mobilnosti;

2.7. spodbujanju pridobivanja državljanskih kompetenc, ki lahko izboljšajo zavedanje o skupnih vrednotah iz člena 2 Pogodbe o Evropski uniji in Listine Evropske unije o temeljnih pravicah;

2.8. izboljšanju zavedanja vseh učencev in pedagoških delavcev o pomenu pridobivanja ključnih kompetenc in njihovi vlogi v družbi;

3. olajšati pridobivanje ključnih kompetenc z uporabo dobrih praks v podporo razvoju ključnih kompetenc, kot je določeno v Prilogi, zlasti s:

   3.1. spodbujanjem različnih učnih pristopov in okolij, vključno z ustrezno uporabo digitalnih tehnologij, v izobraževanju, usposabljanju in učenju;

   3.2. podpiranjem pedagoških delavcev ter drugih deležnikov, ki podpirajo učne procese, tudi družin, pri izboljševanju ključnih kompetenc učencev v okviru pristopa vseživljenjskega učenja v izobraževanju, usposabljanju in učnem okolju;

   3.3. podpiranjem in nadaljnjim razvojem ocenjevanja in vrednotenja ključnih kompetenc, pridobljenih v različnih okoljih v skladu s predpisi in postopki držav članic;

   3.4. krepitvijo sodelovanja med izobraževanjem, usposabljanjem in učenjem na vseh ravneh in na različnih področjih za izboljšanje neprekinjenega razvoja kompetenc učencev in razvoja inovativnih učnih pristopov;

   3.5. krepitvijo orodij, virov in usmerjanja v izobraževanju, usposabljanju, zaposlovanju in drugih učnih okoljih za podporo posameznikom pri upravljanju njihovih poti vseživljenjskega učenja;

4. vključiti cilje trajnostnega razvoja ZN, zlasti cilj 4.7, v izobraževanje, usposabljanje in učenje, med drugim s spodbujanjem pridobivanja znanja o omejevanju večslojnih učinkov podnebnih sprememb in trajnostni rabi naravnih virov;

5. z uporabo obstoječih okvirov in orodij iz strateškega okvira za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju (ET 2020) in vseh nadaljnjih okvirov poročati o izkušnjah in napredku pri spodbujanju ključnih kompetenc v vseh sektorjih izobraževanja in usposabljanja, tudi pri neformalnem in, če je mogoče, priložnostnem učenju.

POZDRAVLJA DEJSTVO, DA KOMISIJA OB USTREZNEM UPOŠTEVANJU PRISTOJNOSTI DRŽAV ČLANIC:

6. podpira izvajanje priporočila in uporabo evropskega referenčnega okvira ter v ta namen spodbuja vzajemno učenje med državami članicami in v sodelovanju z njimi razvija referenčno gradivo in orodja, kot so:

   6.1. kjer je ustrezno, okviri posameznih kompetenc, ki lajšajo razvoj in ocenjevanje kompetenc[21];

   6.2. na dokazih temelječe smernice za nove oblike učenja in podporne pristope;

   6.3. podporna orodja za pedagoške delavce in druge deležnike, kot so spletni tečaji, orodja za samoocenjevanje[22] ter mreže, kot sta eTwinning in elektronska platforma za izobraževanje odraslih v Evropi (EPALE);

   6.4. pristopi k ocenjevanju in podpiranju vrednotenja pridobljenih ključnih kompetenc, izhajajoč iz predhodnega dela v sklopu ET 2020[23] in vseh nadaljnjih okvirov;

7. podpira pobude za nadaljnji razvoj in spodbujanje izobraževanja za trajnostni razvoj v skladu s 4. ciljem trajnostnega razvoja ZN: vsem enakopravno zagotoviti kakovostno izobrazbo ter spodbujati možnosti vseživljenjskega učenja za vsakogar;

---

21 Na podlagi izkušenj in strokovnega znanja, pridobljenega pri oblikovanju skupnega evropskega referenčnega okvira za jezike, okvira digitalne kompetence in okvira podjetnostne kompetence.

22 Na primer okvir digitalne kompetence.

23 Assessment of Key Competences in initial education and training: Policy Guidance (Ocenjevanje ključnih kompetenc v začetnem izobraževanju in usposabljanju: politične smernice) – dok. SWD(2012) 371.

8. poroča o izkušnjah in dobrih praksah za izboljšanje ključnih kompetenc učencev v okviru pristopa za vseživljenjsko učenje v izobraževanju, usposabljanju in učenju v Uniji z uporabo obstoječih okvirov in orodij.

To priporočilo nadomešča Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. decembra 2006 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje.

V Bruslju,

Za Svet
Predsednik

PRILOGA K PRILOGI

KLJUČNE KOMPETENCE ZA VSEŽIVLJENJSKO UČENJE

EVROPSKI REFERENČNI OKVIR

Ozadje in cilji

Vsakdo ima pravico do kakovostnega in vključujočega izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja, da lahko ohrani in pridobi znanja in spretnosti, ki mu omogočajo polno udeležbo v družbi in uspešno obvladovanje prehodov na trgu dela.

Vsakdo ima pravico do hitre in prilagojene pomoči za izboljšanje možnosti za zaposlitev ali samozaposlitev. To vključuje pravico do podpore za iskanje zaposlitve, usposabljanje in prekvalifikacijo.

Ta načela so opredeljena v evropskem stebru socialnih pravic.

V hitro spreminjajočem se in tesno povezanem svetu bo vsakdo potreboval širok nabor spretnosti in kompetenc ter jih bo moral razvijati skozi vse življenje. S ključnimi kompetencami, kakor so opredeljene v tem referenčnem okviru, naj bi bili postavljeni temelji za doseganje enakopravnejših in bolj demokratičnih družb. Te ključne kompetence so odziv na potrebo po vključujoči in trajnostni rasti, socialni koheziji in nadaljnjem razvoju demokratične kulture.

Glavni cilji referenčnega okvira so:

a) določiti in opredeliti ključne kompetence, ki so potrebne za zaposljivost, osebnostno izpolnitev in zdravje, aktivno in odgovorno državljanstvo ter socialno vključevanje;

b) zagotoviti evropsko referenčno orodje za oblikovalce politik, ponudnike izobraževanja in usposabljanja, pedagoške delavce, svetovalce, delodajalce, javne zavode za zaposlovanje ter same učence;

c) podpirati prizadevanja na evropski, nacionalni, regionalni in lokalni ravni za spodbujanje razvoja kompetenc v okviru vseživljenjskega učenja.

Ključne kompetence

V tem priporočilu so kompetence opredeljene kot kombinacija znanja, spretnosti in odnosov, pri čemer:

a) znanje sestavljajo dejstva in podatki, koncepti, zamisli in teorije, ki so že uveljavljeni in podpirajo razumevanje določenega področja ali teme;

b) so spretnosti opredeljene kot sposobnost in zmožnost izvajanja postopkov ter uporabe obstoječega znanja za doseganje rezultatov;

c) odnosi opisujejo pripravljenost in miselnost posameznika za delovanje ali odzivanje na zamisli, osebe ali okoliščine.

Ključne kompetence so tiste, ki jih vsi posamezniki potrebujejo za osebnostno izpolnitev in razvoj, zaposljivost, socialno vključenost, uspešno življenje v mirnih družbah, trajnosten in zdrav način življenja ter aktivno državljanstvo. Razvijajo se v okviru vseživljenjskega učenja, od zgodnjega otroštva skozi celotno odraslo dobo, in sicer s formalnim, neformalnim in priložnostnim učenjem v vseh okoljih, med drugim v družini, šoli, na delovnem mestu, v soseski in drugih skupnostih.

Vse ključne kompetence so enako pomembne, saj vsaka od njih prispeva k uspešnemu življenju v družbi. Lahko se uporabljajo v številnih različnih okoliščinah in kombinacijah. Prekrivajo se in povezujejo; bistveni vidiki enega področja podpirajo kompetenco na drugem. Spretnosti, kot so kritično mišljenje, reševanje problemov, timsko delo, sporazumevalne in pogajalske spretnosti, analitične spretnosti, ustvarjalnost in medkulturne spretnosti, so del vseh ključnih kompetenc.

Referenčni okvir določa osem ključnih kompetenc:

- pismenost,
- večjezičnost,
- matematična, naravoslovna, tehniška in inženirska kompetenca,
- digitalna kompetenca,
- osebnostna, družbena in učna kompetenca,
- državljanska kompetenca,
- podjetnostna kompetenca,
- kulturna zavest in izražanje.

1. Pismenost

Pismenost je sposobnost prepoznati, razumeti, izraziti, ustvariti in razlagati koncepte, čustva, dejstva in mnenja v ustni in pisni obliki z uporabo vizualnega, zvočnega in digitalnega gradiva na vseh področjih in v vseh okoliščinah. Pomeni sposobnost uspešnega sporazumevanja in povezovanja z drugimi na ustrezen in ustvarjalen način.

Razvoj pismenosti je temelj za nadaljnje učenje in nadaljnjo jezikovno interakcijo. Odvisno od okoliščin se lahko pismenost razvije v maternem jeziku, jeziku šolanja in/ali uradnem jeziku države ali regije.

Bistveno znanje, spretnosti in odnosi, povezani s to kompetenco

Ta kompetenca vključuje sposobnost branja in pisanja ter dobrega razumevanja pisnih informacij, zato mora posameznik poznati besednjak, imeti funkcionalno znanje slovnice in poznati funkcije jezika. Vključuje ozaveščenost o glavnih vrstah verbalne interakcije, različnih literarnih in neliterarnih besedil ter glavnih značilnostih različnih slogov in registrov jezika.

Posamezniki bi se morali biti sposobni ustno in pisno sporazumevati v različnih okoliščinah ter spremljati in prilagajati lastno sporazumevanje zahtevam danih okoliščin. Ta kompetenca vključuje tudi sposobnost razlikovanja in uporabe različnih vrst virov, iskanja, zbiranja in obdelave informacij, uporabe pripomočkov ter oblikovanja in izražanja lastnih ustnih in pisnih argumentov na prepričljiv način, ki ustreza okoliščinam. Zajema kritično mišljenje ter sposobnost presoje in uporabe informacij.

Pozitiven odnos do pismenosti vključuje pripravljenost za kritičen in konstruktiven dialog, razumevanje estetskih lastnosti ter zanimanje za interakcijo z drugimi. To pomeni tudi ozaveščenost o vplivu jezika na druge in potrebo po razumevanju in uporabi jezika na pozitiven in družbeno odgovoren način.

2. Večjezičnost[24]

Ta kompetenca določa sposobnost ustrezne uporabe različnih jezikov za učinkovito sporazumevanje. Zanjo na splošno veljajo iste glavne razsežnosti spretnosti kot za pismenost: temelji na sposobnosti razumevanja, izražanja in razlage konceptov, misli, čustev, dejstev in mnenj tako v ustni kot pisni obliki (poslušanje, govor, branje in pisanje) v različnih ustreznih družbenih in kulturnih okoliščinah v skladu z željami ali potrebami posameznika. Jezikovne kompetence imajo zgodovinsko razsežnost, vključujejo pa tudi medkulturne kompetence. Zanje je potrebna sposobnost preskakovanja med različnimi jeziki in mediji, opisana v skupnem evropskem referenčnem okviru. Vključuje lahko ohranjanje in nadaljnji razvoj kompetence za rabo maternega jezika ter pridobivanje znanja uradnega jezika ali jezikov države[25].

Bistveno znanje, spretnosti in odnosi, povezani s to kompetenco

Ta kompetenca zahteva poznavanje besednjaka in funkcionalno znanje slovnice različnih jezikov ter ozaveščenost o glavnih vrstah verbalne interakcije in registrov jezika. Pomembni so poznavanje socialnih dogovorov, kulturni vidik in spremenljivost jezikov.

Bistvene spretnosti za to kompetenco so sposobnost razumevanja govornih sporočil, začenjanja, nadaljevanja in sklepanja pogovorov ter branja, razumevanja in pisanja besedil na različnih ravneh znanja v različnih jezikih, v skladu s potrebami posameznika. Posamezniki bi morali biti sposobni ustrezno uporabljati orodja ter se jezikov formalno, neformalno in priložnostno učiti vse življenje.

---

24 Svet Evrope za večjezikovne kompetence posameznikov uporablja izraz „raznojezičnost“ (*plurilingualism*), v uradnih dokumentih Evropske unije pa se za kompetence posameznikov in za družbeno stanje uporablja izraz „večjezičnost“ (*multilingualism*). Razlog za to je med drugim dejstvo, da je v drugih jezikih kot angleščini in francoščini težko razlikovati med *plurilingual* in *multilingual*.

25 Vključeno je tudi pridobivanje znanja klasičnih jezikov, kot sta stara grščina in latinščina. Veliko sodobnih jezikov izvira iz klasičnih jezikov, ki lahko zato na splošno olajšajo učenje jezikov.

Pozitiven odnos vključuje spoštovanje kulturne raznovrstnosti, zanimanje in radovednost za različne jezike ter medkulturno sporazumevanje. Prav tako vključuje spoštovanje jezikovnega profila vsakega posameznika, tudi spoštovanje maternega jezika pripadnikov manjšin in/ali oseb z migrantskim ozadjem ter spoštovanje uradnega jezika ali jezikov države kot skupnega okvira za interakcijo.

3. Matematična, naravoslovna, tehniška in inženirska kompetenca

A. Matematična kompetenca je sposobnost usvojitve in uporabe matematičnega mišljenja in razumevanja za reševanje raznovrstnih težav v vsakdanjem življenju. To je nadgradnja računske pismenosti, in sicer sta poleg znanja poudarjena postopek in dejavnost. Matematična kompetenca v različnem obsegu vključuje sposobnost in pripravljenost za uporabo matematičnih načinov mišljenja in predstavljanja (formule, modeli, konstrukcije, grafikoni in razpredelnice).

B. Naravoslovna kompetenca se nanaša na sposobnost in pripravljenost za razlaganje narave z uporabo obstoječega znanja in uporabljene metodologije, med drugim z opazovanjem in eksperimenti, da bi lahko postavljali prava vprašanja in sklepali na podlagi dokazov. Tehniška in inženirska kompetenca pomenita uporabo navedenega znanja in metodologije v odziv na zaznane človekove želje ali potrebe. Naravoslovna, tehniška in inženirska kompetenca vključujejo razumevanje sprememb, ki jih povzroča človekova dejavnost, in odgovornosti posameznega državljana.

Bistveno znanje, spretnosti in odnosi, povezani s to kompetenco

A. Potrebno znanje matematike vključuje temeljito poznavanje številk, merskih enot in struktur, osnovnih operacij in osnovnih matematičnih predstavitev, razumevanje matematičnih izrazov in pojmov ter ozaveščenost o vprašanjih, na katera lahko matematika ponudi odgovor.

Posameznik bi moral biti sposoben uporabljati temeljna matematična načela in postopke v vsakodnevnih okoliščinah doma in v službi (npr. finančne spretnosti) ter slediti nizu argumentov in ga ocenjevati. Sposoben bi moral biti matematično misliti, razumeti matematične dokaze, se sporazumevati v matematičnem jeziku in uporabljati ustrezne pripomočke, vključno s statističnimi podatki in grafikoni, ter razumeti matematične vidike digitalizacije.

Pozitiven odnos do matematike temelji na spoštovanju resnice in pripravljenosti za iskanje razlogov ter za ocenjevanje njihove veljavnosti.

B. V naravoslovju, tehniki in inženirstvu bistveno znanje sestavljajo osnovna načela narave, temeljni znanstveni koncepti, teorije, načela in metode, tehnika, tehnološki proizvodi in postopki ter razumevanje vpliva naravoslovja, tehnike, inženirstva in človekove dejavnosti na splošno na naravo. Te kompetence bi morale posameznikom omogočiti boljše razumevanje napredka, omejitev in tveganj znanstvenih teorij, uporab ter tehnologij v družbah nasploh (pri sprejemanju odločitev, vrednotah, moralnih vprašanjih, kulturi itd.).

Spretnosti vključujejo razumevanje znanosti kot procesa raziskovanja s posebnimi metodologijami, vključno z opazovanjem in kontroliranimi eksperimenti, sposobnost preverjanja hipotez z logičnim in racionalnim razmišljanjem ter pripravljenost ovreči lastna prepričanja, kadar so v nasprotju z novimi izkustvenimi ugotovitvami. Vključuje sposobnost uporabe tehnoloških orodij in strojev, pa tudi znanstvenih podatkov, ter rokovanja z njimi za doseganje cilja ali za sprejemanje odločitev ali ugotovitev na podlagi dokazov. Posamezniki bi morali biti sposobni prepoznati bistvene značilnosti znanstvenega raziskovanja ter izraziti ugotovitve in razloge, ki so do njih privedli.

Kompetenca vključuje odnos kritične presoje in radovednosti, upoštevanje etičnih vprašanj ter spoštovanje varnosti in okoljske trajnosti, zlasti glede znanstvenega in tehnološkega napredka v odnosu do samega sebe, družine, skupnosti in globalnih vprašanj.

4. Digitalna kompetenca

Digitalna kompetenca vključuje samozavestno, kritično in odgovorno uporabo digitalnih tehnologij ter interakcijo z njimi pri učenju, delu in družbenem udejstvovanju. Vključuje informacijsko in podatkovno pismenost, sporazumevanje in sodelovanje, medijsko pismenost, ustvarjanje digitalnih vsebin (tudi programiranje), varnost (tudi digitalno dobro počutje in kompetence v zvezi s kibernetsko varnostjo), vprašanja intelektualne lastnine, reševanje problemov in kritično mišljenje.

Bistveno znanje, spretnosti in odnosi, povezani s to kompetenco

Posamezniki bi morali razumeti, kako lahko digitalne tehnologije podprejo sporazumevanje, ustvarjalnost in inovativnost, ter se zavedati njihovih priložnosti, omejitev, vpliva in tveganj. Razumeti bi morali splošna načela, mehanizme in logiko, na katerih temeljijo razvijajoče se digitalne tehnologije, ter poznati osnovne funkcije in uporabo različnih naprav, programske opreme in mrež. Posamezniki bi morali kritično pristopati k veljavnosti, zanesljivosti in učinku informacij in podatkov, ki so na voljo prek digitalnih sredstev, ter se zavedati pravnih in etičnih načel pri uporabi digitalnih tehnologij.

Posamezniki bi morali biti sposobni uporabiti digitalne tehnologije za svoje aktivno državljanstvo in socialno vključevanje, sodelovanje z drugimi in ustvarjalnost za osebnostne, socialne ali poslovne cilje. Spretnosti vključujejo sposobnost uporabe digitalnih vsebin, dostopanja do njih ter njihovega filtriranja, ocenjevanja, ustvarjanja, programiranja in razširjanja. Posamezniki bi morali biti sposobni upravljati in varovati informacije, vsebine, podatke in digitalne identitete ter prepoznati in učinkovito uporabljati programsko opremo, naprave, umetno inteligenco ali robote.

Uporaba digitalnih tehnologij in vsebin zahteva premišljen in kritičen, a radoveden, odprt in napreden odnos do njihovega razvoja. Prav tako zahteva etičen, varen in odgovoren pristop k uporabi teh orodij.

5. Osebnostna, družbena in učna kompetenca

Osebnostna, družbena in učna kompetenca je sposobnost razmisleka o sebi, učinkovitega upravljanja časa in informacij, konstruktivnega sodelovanja z drugimi, odpornosti ter upravljanja svojega učenja in kariere. Vključuje sposobnost soočati se z negotovostjo in kompleksnostjo, učiti se učenja, vzdrževati lastno fizično in čustveno dobro počutje, ohranjati fizično in duševno zdravje ter živeti zdravo, v prihodnost usmerjeno življenje, čutiti empatijo in obvladovati spore v kontekstu vključevanja in podpiranja.

Bistveno znanje, spretnosti in odnosi, povezani s to kompetenco

Za uspešne medosebne odnose in družbeno udejstvovanje je bistveno razumeti splošno sprejeta pravila obnašanja in sporazumevanja v različnih družbah in okoljih. Osebnostna, družbena in učna kompetenca zahteva tudi poznavanje elementov zdravega duha, telesa in življenjskega sloga. Posameznik bi moral poznati učne strategije, ki mu najbolj ustrezajo, svoje potrebe po razvoju kompetenc in različne načine za razvoj kompetenc ter iskanje priložnosti za izobraževanje in usposabljanje ter karierne priložnosti in usmerjanje ali podporo, ki sta na voljo.

Spretnosti vključujejo sposobnost prepoznati svoje zmožnosti, se osredotočiti, soočiti s kompleksnostjo, kritično misliti in odločati. To vključuje sposobnost učenja in dela v sodelovanju z drugimi in samostojno ter organiziranja in vztrajanja pri učenju, ocenjevanja in deljenja tega učenja, po potrebi iskanja podpore in učinkovitega upravljanja svoje kariere ter družbenih interakcij. Posamezniki bi morali biti odporni in sposobni soočanja z negotovostjo in stresom. Morali bi biti sposobni konstruktivnega sporazumevanja v različnih okoljih, sodelovanja v skupinah in pogajanja. To vključuje izkazovanje strpnosti, izražanje in razumevanje različnih stališč ter sposobnost vlivanja zaupanja in empatije.

Ta kompetenca temelji na pozitivnem odnosu do lastnega osebnostnega, družbenega in fizičnega dobrega počutja ter učenja skozi vse življenje. Temelji na sodelovanju, samozavesti in integriteti. To vključuje spoštovanje raznolikosti in potreb drugih ter pripravljenost na premagovanje predsodkov in sklepanje kompromisov. Posamezniki bi morali biti sposobni opredeliti in določiti cilje, se motivirati ter razviti odpornost in samozavest za uspešno učenje vse življenje. V reševanje problemov usmerjen odnos podpira učenje in posameznikovo sposobnost premagovati ovire in obvladovati spremembe. Vključuje željo po uporabi predhodno pridobljenega znanja in življenjskih izkušenj ter radovednost, ki posameznika spodbudi k iskanju priložnosti za učenje ter razvoj v različnih življenjskih okoliščinah.

6. Državljanska kompetenca

Državljanska kompetenca je sposobnost ravnanja kot odgovoren državljan in polne udeležbe v državljanskem in družbenem življenju na podlagi razumevanja družbenih, gospodarskih, pravnih ter političnih konceptov in struktur, razvoja dogodkov v svetu ter trajnostnega razvoja.

Bistveno znanje, spretnosti in odnosi, povezani s to kompetenco

Državljanska kompetenca temelji na poznavanju osnovnih konceptov in pojavov v zvezi s posamezniki, skupinami, delovnimi organizacijami, družbo, gospodarstvom in kulturo. To vključuje razumevanje skupnih evropskih vrednot iz člena 2 Pogodbe o Evropski uniji in Listine Evropske unije o temeljnih pravicah. Vključuje poznavanje sodobnih dogodkov ter kritično razumevanje glavnih dogodkov v nacionalni, evropski in svetovni zgodovini. Poleg tega vključuje ozaveščenost o ciljih, vrednotah in politikah družbenih in političnih gibanj ter trajnostnih sistemov, zlasti glede podnebnih in demografskih sprememb na svetovni ravni ter njihovih vzrokov. Bistvena sta poznavanje evropskega povezovanja ter zavedanje o raznolikosti in kulturnih identitetah v Evropi in svetu. To vključuje razumevanje večkulturnih in družbenogospodarskih razsežnosti evropskih družb ter prispevka nacionalne kulturne identitete k evropski.

Spretnosti državljanske kompetence so povezane s sposobnostjo učinkovitega sodelovanja z drugimi v skupnem ali javnem interesu, vključno s trajnostnim razvojem družbe. To vključuje kritično mišljenje in celovito reševanje problemov, pa tudi argumentiranje ter konstruktivno udeležbo v dejavnostih skupnosti in pri odločanju na vseh ravneh – od lokalne in nacionalne do evropske in mednarodne. To vključuje tudi sposobnost dostopanja, kritičnega razumevanja in interakcije s tradicionalnimi in novimi oblikami medijev ter razumevanje njihove vloge in funkcije v demokratičnih družbah.

Podlaga za odgovoren in konstruktiven odnos je spoštovanje človekovih pravic kot temelja demokracije. Konstruktivna udeležba vključuje pripravljenost na udeležbo v demokratičnem odločanju na vseh ravneh in v državljanskih dejavnostih. Vključuje podporo družbeni in kulturni raznolikosti, enakosti spolov in socialni koheziji, trajnostni življenjski slog, spodbujanje kulture miru in nenasilja, pripravljenost spoštovati zasebnost drugih ter prevzemanje odgovornosti za okolje. Zanimanje za politična in družbeno-gospodarska gibanja, humanistiko in medkulturno sporazumevanje je potrebno za pripravljenost na premagovanje predsodkov in sklepanje kompromisov, ko je to potrebno, in za zagotavljanje socialne pravičnosti in poštenosti.

7. Podjetnostna kompetenca

Podjetnostna kompetenca pomeni zmožnost izkoriščanja priložnosti in uresničevanja zamisli ter pretvarjanja teh priložnosti in zamisli v vrednost za druge. Temelji na ustvarjalnosti, kritičnem mišljenju in reševanju problemov, iniciativnosti in vztrajnosti ter sposobnosti za sodelovanje pri načrtovanju in vodenju projektov s kulturno, družbeno ali finančno vrednostjo.

Bistveno znanje, spretnosti in odnosi, povezani s to kompetenco

Podjetnostna kompetenca zahteva zavedanje, da obstajajo različne okoliščine in priložnosti za udejanjanje zamisli z osebnimi, družbenimi in poklicnimi dejavnostmi, ter razumevanje njihovega nastanka. Posamezniki bi morali poznati in razumeti pristope k načrtovanju in vodenju projektov, kar vključuje tako postopke kot vire. Morali bi razumeti ekonomijo ter družbene in gospodarske priložnosti in izzive, s katerimi se sooča delodajalec, organizacija ali družba. Zavedati bi se morali tudi etičnih načel in izzivov trajnostnega razvoja, pa tudi lastnih prednosti in slabosti.

Podjetniške spretnosti temeljijo na ustvarjalnosti, ki vključuje domišljijo, strateško mišljenje in reševanje problemov, ter kritičnem in konstruktivnem razmisleku v razvijajočih se ustvarjalnih procesih in inovativnosti. Vključujejo sposobnost delovanja posamično ali sodelovanja v skupinah, mobilizacije virov (ljudi in stvari) ter vzdrževanja dejavnosti. To vključuje sposobnost sprejemanja finančnih odločitev glede stroškov in vrednosti. Bistvena je sposobnost učinkovitega sporazumevanja in pogajanja z drugimi in soočanja z negotovostjo, dvoumnostjo in tveganjem v okviru sprejemanja informiranih odločitev.

Za podjetnostni odnos so značilni samoiniciativnost in aktivnost, proaktivnost, pogled v prihodnost, pogum in vztrajnost pri doseganju ciljev. Vključuje željo po motiviranju drugih in vrednotenju njihovih zamisli, empatijo ter skrb za ljudi in svet ter sprejemanje odgovornosti z etičnim pristopom v celotnem procesu.

8. Kulturna zavest in izražanje

Kompetenca kulturne zavesti in izražanja vključuje razumevanje in spoštovanje načinov ustvarjalnega izražanja ter sporočanja zamisli in pomena v različnih kulturah ter z različnimi vrstami umetniških in drugih kulturnih oblik. Vključuje zavzetost za razumevanje, razvoj in izražanje lastnih zamisli ter občutka mesta ali vloge v družbi na različne načine in v različnih okoliščinah.

Bistveno znanje, spretnosti in odnosi, povezani s to kompetenco

Ta kompetenca zahteva poznavanje lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih in svetovnih kultur ter načinov izražanja, vključno z njihovimi jeziki, dediščino in tradicijami, in kulturnih proizvodov ter razumevanje morebitnega medsebojnega vpliva teh načinov izražanja in zamisli posameznika. Vključuje razumevanje različnih načinov sporočanja zamisli med ustvarjalcem, udeležencem in občinstvom v pisnih, tiskanih in digitalnih besedilih, gledališču, filmu, plesu, igrah, umetnosti in oblikovanju, glasbi, običajih in arhitekturi ter hibridnih oblikah. Zahteva razumevanje lastne razvijajoče se identitete in kulturne dediščine v svetu kulturne raznolikosti ter tega, kako lahko umetnost in druge kulturne oblike izražajo pogled na svet in ga oblikujejo.

Spretnosti vključujejo sposobnost izražanja in razlage figurativnih in abstraktnih zamisli, izkušenj in čustev z empatijo, in sicer v vrsti umetnosti in drugih kulturnih oblikah. Spretnosti vključujejo tudi sposobnost prepoznati in izkoristiti priložnosti za osebnostno, družbeno in poslovno vrednost skozi umetnost in druge kulturne oblike ter sposobnost sodelovanja v ustvarjalnem procesu, tako posamično kot skupaj.

Pomembno je biti odprt za raznolikost kulturnega izražanja in to raznolikost spoštovati ter imeti etičen in odgovoren pristop k intelektualni in kulturni lastnini. Pozitiven odnos vključuje tudi zanimanje za svet, odprtost za nove možnosti in pripravljenost za sodelovanje v kulturnih izkušnjah.

Podpiranje razvoja ključnih kompetenc

Ključne kompetence so dinamična kombinacija znanja, spretnosti in odnosov, ki jih učenec potrebuje za svoj razvoj skozi vse življenje od zgodnjega otroštva dalje. Visokokakovostno in vključujoče izobraževanje, usposabljanje in vseživljenjsko učenje vsem nudijo priložnosti za razvoj ključnih kompetenc; v kompetence usmerjeni pristopi se torej lahko uporabljajo v vseh kontekstih izobraževanja, usposabljanja in učenja skozi vse življenje.

Pri podpori v kompetence usmerjenemu izobraževanju, usposabljanju in učenju v okviru vseživljenjskega učenja so bili ugotovljeni trije izzivi: uporaba različnih učnih pristopov in kontekstov, podpora učiteljem in drugim pedagoškim delavcem ter ocenjevanje in vrednotenje razvoja kompetenc. Za reševanje navedenih izzivov je bilo opredeljenih nekaj primerov dobre prakse.

a) Različni učni pristopi in okolja

a) Učenje lahko obogatijo meddisciplinarno učenje, partnerstva med različnimi ravnmi izobraževanja, akterji usposabljanja in učenja, tudi s trga dela, ter koncepti, kot so pristopi, ki zajemajo celo šolo, s poudarkom na sodelovalnem poučevanju in učenju, aktivni udeležbi in odločanju učencev. Meddisciplinarno učenje prispeva tudi k boljši povezljivosti različnih predmetov v učnem načrtu, pa tudi k vzpostavitvi trdne povezave med tem, kar se poučuje, ter družbenimi spremembami in ustreznostjo. Za učinkovit razvoj kompetenc pa so lahko ključni medsektorsko sodelovanje med institucijami za izobraževanje in usposabljanje ter zunanjimi akterji s poslovnega, umetniškega, športnega in mladinskega področja, visokošolskimi ali raziskovalnimi institucijami.

b) Pridobivanje osnovnih spretnosti in širši razvoj kompetenc se lahko spodbujata s sistematičnim dopolnjevanjem akademskega učenja z družbenim in čustvenim učenjem, umetnostjo, telesnimi dejavnostmi za krepitev zdravja, ki podpirajo zdrav, v prihodnost usmerjen in telesno dejaven življenjski slog. Krepitev osebnostnih, družbenih in učnih kompetenc od zgodnjega otroštva lahko predstavlja temelj za razvoj osnovnih spretnosti;

c) metodologije učenja, kot so raziskovalno, projektno in kombinirano učenje ter učenje skozi umetnost in igro, lahko povečajo motivacijo in zavzetost. Enako lahko izkustveno učenje, učenje skozi delo in znanstvene metode v naravoslovju, tehniki, inženirstvu in matematiki spodbujajo razvoj številnih kompetenc;

d) učence, pedagoške delavce in ponudnike izobraževanja ali usposabljanja bi se lahko spodbujalo k uporabi digitalnih tehnologij za izboljšanje učenja in podporo razvoju digitalne kompetence. Na primer z udeležbo v pobudah Unije, kot je evropski teden programiranja. Uporaba orodij za samoocenjevanje, kot je SELFIE, bi lahko izboljšala digitalne zmožnosti ponudnikov izobraževanja, usposabljanja in učenja;

e) posebej koristne za mlade, pa tudi za odrasle in učitelje, bi lahko bile določene priložnosti za podjetniške izkušnje, pripravništva v podjetjih ali obiski podjetnikov v institucijah za izobraževanje in usposabljanje, vključno s praktičnimi podjetniškimi izkušnjami, kot so ustvarjalni izzivi, zagonska podjetja, skupnostne pobude pod vodstvom študentov, simulacije poslovanja ali projektno učenje podjetnosti. Mladi bi lahko dobili priložnost, da med šolanjem pridobijo vsaj eno podjetniško izkušnjo. Partnerstva med šolami, skupnostjo in industrijo ter platforme na lokalni ravni, zlasti na podeželju, so lahko ključni akterji pri širjenju podjetnostnega izobraževanja. Ustrezno usposabljanje in podpora za učitelje in vodstvene delavce bi lahko bila ključna za ustvarjanje trajnega napredka in vodenja.

f) Večjezičnost se lahko razvija s tesnim sodelovanjem z izobraževanjem, usposabljanjem in učenjem v tujini, mobilnostjo pedagoških delavcev in učencev ter uporabo eTwinninga, EPALE in/ali drugih podobnih spletnih portalov.

g) Vsi učenci, tudi tisti, ki so prikrajšani ali imajo posebne potrebe, bi lahko dobili ustrezno podporo v vključujočem okolju in tako uresničili svoj izobrazbeni potencial. Tako podporo bi lahko predstavljala jezikovna, akademska ali socialno čustvena podpora, vrstniško inštruiranje, obšolske dejavnosti, poklicno usmerjanje ali materialna podpora.

h) Sodelovanje med izobraževanjem, usposabljanjem in učenjem na vseh ravneh je lahko ključno za izboljšanje stalnega razvoja kompetenc učencev skozi življenje in razvoj inovativnih učnih pristopov.

i) Sodelovanje med partnerji iz izobraževanja, usposabljanja in neizobraževalnih dejavnosti v lokalnih skupnostih ter delodajalci lahko skupaj s formalnim, neformalnim in priložnostnim učenjem podpira razvoj kompetenc in olajša prehod iz izobraževanja v zaposlitev, pa tudi iz zaposlitve v izobraževanje.

b) Podpora pedagoškim delavcem

a) Vključitev v kompetence usmerjenih pristopov k izobraževanju, usposabljanju in učenju v začetno izobraževanje in stalni strokovni razvoj lahko pedagoškim delavcem pomaga spremeniti poučevanje in učenje v njihovih okoljih ter jih usposobi za izvajanje tega pristopa.

b) Pedagoške delavce bi lahko pri pripravi v kompetence usmerjenih pristopov v njihovih specifičnih kontekstih podprli z izmenjavami osebja ter medsebojnim učenjem in svetovanjem, kar bi omogočilo prožnost in samostojnost pri organizaciji učenja v okviru mrež, sodelovanja in izkustvenih skupnosti.

c) Pedagoškim delavcem bi lahko nudili pomoč pri ustvarjanju inovativnih praks, sodelovanju v raziskavah in ustrezni uporabi novih, tudi digitalnih, tehnologij pri v kompetence usmerjenih pristopih k poučevanju in učenju.

d) Pedagoškim delavcem bi lahko svetovali, dostop do strokovnih centrov, ustreznih orodij in gradiva pa lahko izboljša kakovost metod in praks poučevanja in učenja.

c) Ocenjevanje in vrednotenje razvoja kompetenc

a) Opisi ključnih kompetenc bi se lahko pretvorili v okvire za učne izide, ki bi jih lahko dopolnjevala ustrezna orodja za diagnostično, formativno in sumativno ocenjevanje in vrednotenje na ustreznih ravneh[26].

b) Zlasti digitalne tehnologije bi lahko prispevale k zajemanju različnih razsežnosti napredka učencev, vključno s podjetnostnim učenjem.

c) Pripravili bi lahko različne pristope k ocenjevanju ključnih kompetenc v neformalnem in priložnostnem učenju, vključno s povezanimi dejavnostmi delodajalcev, svetovalcev in socialnih partnerjev. Ti bi morali biti na voljo vsem, zlasti pa nizko usposobljenim posameznikom, ki bi jih podprli pri napredovanju v nadaljnje učenje.

d) Vrednotenje učnih izidov, pridobljenih z neformalnim in priložnostnim učenjem, bi se lahko razširilo in postalo trdnejše v skladu s priporočilom Sveta o potrjevanju neformalnega in priložnostnega učenja, vključno z različnimi postopki vrednotenja. V postopku vrednotenja so lahko v pomoč tudi orodja, kot sta Europass in Youthpass, ki služita kot orodji za dokumentiranje in samoocenjevanje.

---

26 Npr. skupni evropski referenčni okvir za jezike, okvir digitalne kompetence, okvir podjetnostne kompetence pa tudi opisi kompetenc PISA nudijo podporno gradivo za ocenjevanje kompetenc.